

Я.І. Артеменко

(НФАУ), м. Харків

Н.В. Попова , М.В. Салтанов

(ХНУ імені В.Н. Каразіна), м. Харків

УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА ЯК ФІЛОСОФІЯ

*«...з нас, як із дерева, і кийок, і ікона, в залежності
від обставин, від того, хто це дерево обробляє»*

І. Бунін

Освіта, починаючи з ХІХ століття, згідно з Г-Г. Гадамером, розуміється як аспект культури і позначає зрештою специфічно людський стиль перебудови природних задатків і можливостей. Гадамер підкреслює історичний характер освіти, в якому міститься, зберігається історична традиція, що дозволяє транслювати цінності минулого майбутнього. Кант казав про освіту як про «культуру здібностей», Гумбольдт вкладає в це поняття релігійне значення формування в людині образу Бога. Це трактування «освіти» передбачає створення «образу», наприклад, як сьогодні перетворення-виховання-освіта в «класичному університеті» являє собою культивування задатків і відбувається за образом і подобою культивуючих. Утворення, таким чином, передбачає, що розшифрування смислів буде здійснюватися за прикладом вихователів (на основі повторення), але в той же час ситуативність і фактичність дозволяють здійснювати підйом на новий рівень у множенні смислів, адже в даний час ми можемо говорити про розширювальне трактування поняття «освіти», яке видозмінило традиційне значення терміну. У широкому значенні слова освіта є розвиток і саморозвиток особистості, яке відбувається в процесі накопичення життєвого досвіду, адже від самої людини, від її життєвої практики залежить смислова сфера його розумного існування, він сам відповідальний за фактичну освіту власної особистості. «Освіта» пов'язана також із поняттям культури.

Культуру можна розглядати як знакову систему, як Текст, який має комунікаційну і символічну природу. У культурі філософія виконує інтегруючу функцію, будучи одночасно і стрижневим культуротворчим фактором. У цьому необхідно розглянути «освіту» як тлумачення і тлумачення як філософію. Звичайно, настільки жорстко поставлене питання: «освіта як філософія», а філософія як система координати, в якій кожна точка вже «оцінена» знаком плюс або мінус, не може не видавати спрощення, моделі. Але модель і не претендує на звання реальності, а ось відокремити зерна від полови, освіту від скоринки-диплома вже пора. Бо розуміння стає стрижневою категорією, неодмінною умовою існування економіки та політики стабільного суспільства. Ігнорувати роль розуміння у прийнятті технічних, економічних, політичних рішень неможливо, оскільки таке ігнорування не дозволяє зрозуміти природу людини взагалі. Сьогодні, як показує практика управлінського процесу та підприємництва, успішною діяльністю суб'єкта є та діяльність, яка обдумана менеджером та підприємцем з філософських позицій: герменевтика є «обов'язковою» (наскільки розуміння взагалі може зобов'язувати) дисципліною при дослідженні економіки та політики в силу утопічності однозначного тлумачення. Але академічна освіта спирається на емпіричний досвід, який досягається шляхом створення та засвоєння раціональних конструкцій. Отримання знань академічним способом передбачає засвоєння певної кількості інформації шляхом запам'ятовування та розуміння з обов'язковим виведенням її на рівень подання. Ідеальна модель людської освіти є ієрархічною структурою вдосконалення людини від нижчого до вищого шляхом набуття знання і це повинно також забезпечувати духовний розвиток особистості. Освіта як сходження до загального постає тим самим завданням кожної людини. Така ідеальна мета – здобуття досконалої освіти, – залишається необхідною умовою збереження академічного характеру освіти. Це створює основу «гармонічного розвитку» та «вільної рухливості духу». Тоді той, хто вчить, вважає, що учні вже здатні до сприйняття та розуміння

матеріалу на новому рівні та градація рівнів освіти (початкова, середня та вища) і відповідні їм методики навчання забезпечують мінімальний ступінь похибки в здобутті освіти. Однак у зв'язку з цим виникає питання: чи адекватно ми розуміємо в такому разі освіту? Адже освіта як сходження, поступовий розвиток представляє собою ідеальний процес можливий тільки в ідеальних умовах. На практиці освіта має інший вигляд, тобто, офіційний статус кваліфікації (наявність диплома про освіту) не гарантує насправді рівний якісний рівень знань і умінь. Крім того, оцінка людини на виробництві залежить не тільки від наявності диплома, але і від його особистісних якостей і життєздатного досвіду. Тому герменевтично осмислена практика освіти розглядається нами в аспекті «герменевтики життя». «Герменевтика життя» передбачає, що майже все, що ми осягаємо, є випадковістю, а це означає, що є якісь неупорядковані шляхи пізнання, які на перший погляд можуть бути не менш корисними, ніж систематичне навчання, адже «безперечно док », якщо бути схильним йому тривалий час, надає більш точну, пластичну, практичну картину потрібної галузі діяльності, чого не скажеш про підручники. Існує стереотип, за яким вчені роблять все точно по порядку. Але на практиці це неможливо. Якщо, наприклад, професори запрошують прочитати доповідь на тему, яка йому не цілком знайома, то тоді він «проганяє» весь матеріал, тобто за короткий час проглядає по цій темі всю літературу, яка у нього є або яку вона може швидко дістати (звичайно, може і відмовитися). Переробити в найкоротші терміни величезну кількість нової інформації йому допомагає досвід блискавично схематизувати все, що він прочитує. Ця властивість відома як «апперцепція». Часто можна почути фразу: «Зараз я опрацьовую...», що можна розуміти як синонімічну фразу «входити в курс справи». Досягаючи якогось певного рівня, людина часто більше не вчить, а «входить у курс справи». Звичайно, не кожен учений, який займається гуманітарними і особливо природними науками, може з упевненістю сказати, що він може освоїти будь-яку галузь знань. Але в принципі цей процес завжди

відбувається за однією і тією ж схемою: людина прочитує літературу по певній темі і в результаті цього спочатку не систематизованого читання дізнається основні факти, проблеми, точки зору раніше не відомої йому області. Для цього попередньо потрібно мати якісь певні спеціальні знання, але головне надалі це здатність вдумливо вникати в структуру теми (досвід роботи зі спеціальною літературою). Звичайно, мається на увазі здатність мислити, а не будь-які інші практичні навички. Біолог не може раптом стати фізиком, а інженер-будівельник – лікарем, і навпаки. Гуманітарій також не може стати фахівцем з усіх проблем, але якщо йдеться тільки про те, щоб зрозуміти зв'язки, то тоді він може багато чого освоїти, а істотним бар'єром цьому можуть стати лише мови, якими він не володіє і на вивчення яких потрібно багато часу та сил. На такій здатності до самоосвіти базується сучасний концепт мобільності в науці. Часто здатність до самоосвіти (яка може дати і ерудицію та мобільність) не враховується при прийнятті концепції освіти в так званих «галузевих» університетах, але «класичний університет» без урахування цього неможливий, як неможливий без вільного спілкування, академічних свобод та автономії. Обучити людину як подолати несвободу – наша ціль. На основі великій кількості опрацьовувань нами робляться наукові і методичні публікації. Ми вивчаємо нові поняття і концепти («риторичні стратегіями»). Публікуємо дистанційні курси, в тому числі відкриті (<https://dist.karazin.ua/for-students/courses/140>). У рамках технології формування soft skills університетом були зняти відео лекції з риторики і викладені у вільний доступ.

Але робота продовжується, бо має великі перспективи. Освіта як застава практики розуміння та інтерпретації охоплює всі сфери життя людини, змінюючи наше ставлення до проблеми можливості та необхідності, питань про свободу і призначення, про горизонти можливого. Таким чином університетська освіта як філософія розуміється як прагматичний напрям, який у самому акті філософствування втілює ті імплікації, які лежать в основі

нашого досвіду і змінюють світ. А виклик у вигляді дистанційної освіти – це ще один шанс перевірити свої цінності на міцність.

Список літератури

1. Gadamer H.-G. Hermeneutik als praktische Philosophie.// Was ist Philosophie? Neue Texte von Kurt Salamun. – Tübingen, 1992-S.108-126.
2. Grondin Jean. Der Sinn der Hermeneutik. Darmstadt: Wiss. Buchges., 1994-S. 1-103.
3. Seiffert Helmut. Einführung in der Hermeneutik: die Lehre von der Interpretation in den Fachwissenschaften – Tübingen: Francke, 1992. – 274 s.

В.В. Бондаренко, В.С. Шеїн

(ХНАДУ), м. Харків

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ КОНКУРЕНТНОЇ БОРОТЬБИ ЗА ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ТЕХНІЧНИХ ЗВО УКРАЇНИ

Одним з основних шляхів ефективного вирішення завдань якісної підготовки фахівців у закладах вищої технічної освіти України є переорієнтація традиційних педагогічних технологій на якісно нові інноваційні педагогічні технології. Дана проблема, як ніколи раніше, набула своєї актуальності й викликана зростанням конкуренції як на ринку надання освітніх послуг, так і на сучасному ринку праці, й є предметом особливої уваги таких провідних науковців України, як В. Андрущенко, І. Бех, В. Бондар, В. Євдокимов, В. Кремень, В. Курило, О. Ляшенко, О. Мороз, Н. Ничкало, І. Прокопенко, О. Савченко, М. Шкіль.

Під інноваційними педагогічними технологіями ми розуміємо цілеспрямований процес створення, розповсюдження й використання педагогічних інновацій у навчальній діяльності, змісті, методах, формах й